SALİM BİN ABDULLAH

Tabiînin büyük fıkıh âlimlerinden. İsmi Sâlim; künyesi, Ebû Ömer'dir, ikinci İslâm halifesi Hazreti Ömer'in torunu olup, babası Eshâb-ı kiramdan büyük âlim Abdullah bin Ömer hazretleridir.

Babasının terbiyesinde yetişip, çok büyük derecelere kavuştu. Çok hadîs-i şerîf dinleyip, İslâm ahlâkıyla ahlâklandı. Babasına çok benzer, herkes tarafından sevilirdi. Medhiyelere mazhar oldu. Babasından ve Tabiînden Sa'îd bin Müseyyib'ten (radıyallahü anh) hadîs-i şerîf dinleyip, rivâyet etti. Kendisinden de Tabiînden büyük muhaddis Nâfi Mevlâ İbni Ömer ve İbn-i Şihab-ı Zührî (radıyallahü anh) hadîs-i şerîf rivâyet ettiler. Resûlullah (aleyhisselâm), Hazreti Ömer, Abdullah bin Ömer ve Sahâbe-i kiramın örnek ahlâkını necîb sülâlesinden rivâyetle haber verdi. Müslümanlara rehber oldu. Bu hizmeti dolayısıyla ismi büyük kitaplara geçip, unutul mayarak dâima yâd edildi. Müslümanlara nasîhatta bulunup, onlara yol gösterdi. Hattâ Emevî halifelerinden Ömer bin Abdülazîz ve Hişâm bin Abdülmelik'e devamlı nasîhat ederdi. Büyük fıkıh âlimi olup, bir kavle göre Medîne-i münevveredeki yedi büyük fıkıh âliminden biridir. Mezhep sahibi imamlarındandı. Fakat mezhebi bütünüyle kitaplara geçirilmeyip, unutulduysa da, ba'zı ictihâdları temel kitaplarda yazılıdır. O'nun haramlardan kaçınması dünyâya düşkün olmaması ve takvâsı dillerde dolaşırdı. Zamanındaki ve sonraki âlimler O'nu medh edip, dâima hürmetle anarlardı. Tabiînden ve Medîne-i münevveredeki yedi büyük âlimden Sa'îd bin Müseyyib (radıyallahü anh) O'nun hakkında, "Sâlim, Abdullah'ın kendine en fazla benzeyen oğludur. Abdullah ise Hazreti Ömer'in kendine en fazla benzeyen oğluydu." İshâk bin Râhâvi'ye (radıyallahü anh) de, "Bütün isnadların en doğrusu Zührî'nin Sâlim'den, onun da babasından rivâyetidir" buyurdular. Sâlim bin Abdullah'ın, sakalı rivâyete göre sarı olup, sonradan beyazlaşmıştı. Yüzüğünde tek satır olarak "Sâlim bin Abdullah" ismi yazılıydı. Dokuz çocuğu olup isimleri, Ömer, Ebû Bekir, Abdullah, Âsım, Ca'fer, Hafsa, Fâtıma, Abdülazîz ve Abede'dir. Medîne-i münevverede 106 (m. 725), bir rivâyete göre de 108 senesinde vefât etti. Cenâze namazını Emevî halifesi Hişâm bin Abdülmelik kıldırdı..

Bir defasında Harem-i şerîfe girdiğinde Emevî hükümdârlarından Hişâm bin Abdülmelik ile karşılaştı. Onun "Ey Sâlim! Ne ihtiyâcın varsa benden iste" suâli üzerine; "Yâ Emîr-ül-mü'minîn! Ben Allah'ın evinde başkasından bir şey istemekten haya ederim" cevâbını verdi. Bir defasında Eş'ab hazretlerine buyurdu ki: "İhtiyâçlarını Allahtan başkasından bekleme."

Birgün Ömer bin Abdülazîz O'na mektûb yazarak, Hazreti Ömer-ül-Fârûk'un mektûblarından birisini kendisine yazmasını istedi. Bunun üzerine Sâlim bin Abdullah halifeye şu mektûbu yazdı: "Ey Ömer, "Dünyada iken çeşit çeşit lezzetleri tadıp hayatın her türlü zevklerini elde edip de, öldükten sonra, o güzel gözleri kafataslarında oyuk hâlini almış, yine o doymak bilmiyen karınları şimdi yarılmış olan ve

senden önce geçen padişahların hâlini iyi düşün ve ibret al. Şimdi onlar, yerin altında ve üstünde leş olmuşlar. Kendisine sahip olamıyan bir zavallı bile şimdi onlara, leşlerinin kokusundan, tiksinerek bakıyor.”

Ömer bin Abdülazîz (radıyallahü anh), Sâlim bin Abdullah’a yazdığı diğer bir mektûbta şöyle buyuruyor: “Mü’minlerin emîri Ömer bin Abdülazîz’den, Sâlim bin Abdullah’a; sana selâm ederim. Kendisinden başka ilâh olmıyan Allahü teâlâya hamd ederim, isteklisi olmadığım halde, bu ümmetin halifeliği bana verildi (halife oldum). Allahü teâlâ böyle takdîr etmiş. Yüklendiğim bu vazîfede beni muvaffak kılmasını, insanları söz dinler ve itaatkâr eylemesini, yardımcı kılmasını, benim onlara karşı merhamet ve adâletle muâmele etmemi nasîb eylemesini, Allahü teâlâdan dilerim. Bu mektûbum sana ulaşınca, bana Ömer bin Hattâb’ın (radıyallahü anh) çeşitli kimselere gönderdiği mektûblarını, O’nun hayatı ve yaşayışı ile alâkalı bilgileri, vermiş olduğu hükümleri bana hemen gönder. Çünkü ben O’nun izindeyim. Onun hayatını ve yaşayışını kendime örnek alıyorum. Allahü teâlâ bu yolda bizi muvaffak eylesin. Vesselâm.”

Sâlim bin Abdullah (radıyallahü anh), Ömer bin Abdülazîz’in (radıyallahü anh) mektûbunu alınca, şu mektûbu yazdı: “Bismillahirrahmânirrahîm. Sâlim bin Abdullah’dan, mü’minlerin emîri Ömer bin Abdülazîz’e; sana selâm ederim. Kendisinden başka ilâh olmıyan Allahü teâlâya hamd ederim. Allahü teâlâ, irâde buyurup (dileyip) dünyâyı yarattı. Dünyâyı çok kısa eyledi. Onun başından sonuna kadar olan zamanı, günün bir saati gibi yaptı. Sonra, dünyâ ve dünyâdakilerin son bulmalarını diledi ve şöyle buyurdu: “O’nun zâtından başka herşey yokluğa mahkûmdur. (Geçerli) hüküm ancak O’nundur ve (öldükten sonra) hep O’na döndürüleceksiniz.” (Kasas-88) Allahü teâlâ, insanlara Peygamberleri vasıtasiyle kitaplar gönderdi. Bunlarla emirlerini ve yasaklarını, helâl ve haramları emrine itaat edenlere vereceği mükâfatı itaat etmiyenlere vereceği azâbı, v.s. bildirdi. Ey Ömer! Sen şimdi, sıradan bir insan değilsin. Büyük bir vazîfeyi üzerine aldın. Bu husûsta, Allahü teâlâ’dan başka senin yardımcın yoktur. Kendini ve ehlini muhafaza edip, hak ve hukuku gözetebilirsen, bu büyük bir ni’mettir. Çünkü senden önce geçenlerden bir kısmı, yapacaklarını yaptılar. Hakkı öldürüp, Bâtıl ve bid’atleri ortaya çıkardılar. Bu bid’atleri sünnet-i seniyye zannettiler. Bid’at ehli kimselerin yetişmesine fırsat verdiler. İlim sahiplerine rahatlık verdilerse de, çok eziyet de yaptılar. Sen onlara, rahatlık ve genişlik vermekle beraber, eziyet ve sıkıntı kapısını da kapalı tut. Eğer sen Allahü teâlânın rızâsını gözetirsen, Allahü teâlâ sana yardımcı insanlar gönderir. Allahü teâlânın yardımı, herkesin niyetinin derecesine göredir. Eğer niyet tam hâlis olursa, Allahü teâlânın yardımı da tam olur. Eğer niyet noksan olursa, Allahü teâlânın yardımı da ona göre olur.” Sâlim bin Abdullah dedesi Hazreti Ömer’in hâlini anlatırken, Resûlullahtan (aleyhisselâm) ve Asr-ı se’âdetten de kıymetli haberler vermektedir: “Hazreti Ömer devlet başkanı seçildiğinde, Ebû Bekir’e (radıyallahü anh) ta’yin edilen maaş kadar ücret almaya başladı. Bu şekilde devam ederken, bir defasında sıkıntıya düştü. Muhacirlerden bir grup toplanıp bu mevzûyu görüştüler. Zübeyr bin Avvam (radıyallahü anh), Hazreti Ömer’e söylesek de maaşını biraz arttırsak, buyurdu. Hazreti Ali, ümid ederiz ki kabûl eder deyip, haydi gidelim buyurunca kalktılar. Hazreti Osman, “Ömer’in (radıyallahü anh) hak ve adâlette ne kadar sert olduğunu biliyorsunuz. Bu isteğimizi kendisini kırmayacağı birisine söyletelim. Kızı Hafsa’ya (radıyallahü anha) gidip, bu mes’eleyi anlatalım. Bizim ismimizi vermeden, arzumuzu ona bildirsin” buyurdu. Kabûl ettiler ve doğru, Hazreti Hafsa’nın yanına gittiler. Ona durumu anlattılar ve bunu kabûl etmeden Hazreti Ömer’e kimsenin ismini söylememesini de tenbîh ettiler. Sonra da dışarı çıktılar. Bunun üzerine Hafsa (radıyallahü anha), Hazreti Ömer’in yanına gitti. Durumu anlattı. Hazreti Ömer celallenip, “Kimdi onlar?” diye suâl etti. Hazreti Hafsa, “Fikrini öğrenmeden kim olduklarını söylemem” dedi. Hazreti Ömer “Eğer kim olduklarını bilseydim, iyice döverdim. Ama, duâ etsinler ki, arada sen varsın. Peki Hafsa, Allah aşkına söyle, Resûlullah (aleyhisselâm) senin evinde kalırken giydiği en kıymetli elbise neydi?” Hafsa (radıyallahü anha) “İki tane renkli elbisesi vardı. Elçileri onlarla karşılar, Cum’a hutbelerini onlarla okurdu” dedi. Hazreti Ömer “Peki yediği en iyi yemek neydi?” diye soranca kızı “Bizim yediğimiz ekmek, arpa ekmeğiydi. O sıcakken, yağ kabının altına koyardık. Ekmek yumuşar ve yağlanırdı. Onu yerdik ve güzel bulduğumuz için başkalarına da ikram ederdik” diye cevap verdi. Hazreti Ömer tekrar “Senin yanında kaldığı zamanlarda kullandığı en geniş, rahat yaygı neydi?” diye sordu. Hazreti Hafsa “Kaba kumaştan yapılma bir örtümüz vardı. Yazın dörde katlar ve altımıza yayardık. Kış gelince de yarısını altımıza yayar, yarısını da üstümüze örterdik” diye cevap verince, Halife “Yâ Hafsa!

Benim tarafımdan onlara söyle. Resûlullah (aleyhisselâm) kendine yetecek miktarı tespit eder, fazlasını ihtiyâç sahiplerine verir ve kalanla iktifa ederdi. Vallahi ben de kendime yetecek kadarını tesbit ettim. Artanı ihtiyâç sahiplerine vereceğim ve bununla iktifa edeceğim. Ben Resûlullah (aleyhisselâm) ve Hazreti Ebû Bekir, bir yol takip eden üç kişi gibiyiz. Onlardan ilki nasîbini aldı ve yolun sonuna vardı. Diğeri de aynı yolu takip etti ve O'na kavuştu. Sonra üçüncüsü yola koyuldu. Eğer o da öncekilerin gittikleri yolu takip eder, onlar gibi yaşarsa, onlara kavuşur ve onlarla beraber olur. Eğer, öncekilerin gittikleri yoldan başka bir yol takip ederse, onlarla buluşamaz" buyurdu."

Yine Hazreti Ömer'in şöyle buyurduğunu rivâyet eder; "Vallahi biz dünyâ zevklerine rağbet etmeyiz, istesek bir hayvan kestirir, ekmek ve kuru üzümden şıra yaptırır yer, içeriz. Fakat, biz bu ni'met ve güzellikleri öbür dünyâya bırakmak istiyoruz. Çünkü Allahü teâlâ şöyle buyuruyor. (Kâfir olanlara, ateşe arz edecekleri gün şöyle denir) "Siz dünyâ hayatında bütün zevklerinizi yaşayıp bitirdiniz ve bunlarla sefâ sürdünüz. Artık bugün hakaret azâbı ile cezalanacaksınız, çünkü yer yüzünde haksız yere kibir taslıyor, bir de dinden çıkıyordunuz (fasıklık ediyordunuz)." (Ahkâf-20) buyurdu.

Rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerden ba'zıları şunlardır:

Babasından rivâyet etti. Resûlullah (aleyhisselâm) şimşekleri ve gök gürültüsünü işitince şu duâyı yaptı.

"Allahım bizi şimşeğinle öldürme, bizi azâbınla helak etme ve bundan önce bize afiyet ver."

"Uyuduğunuz zaman evlerinizde ateş bırakmayınız."

"Kim müslülman kardeşinin ihtiyâcını görürse, Allahü teâlâ da onun ihtiyâcını görür."

"Hiç kimse sol eliyle yemesin ve asla sol eliyle içmesin, çünkü şeytan sol eliyle yer ve sol eliyle içer."

"Sizden biriniz aksırdığı zaman, "Elhamdülillah" desin, yanında bulunan, "Yerhamükellah" desin. Aksıran da, "Yagfirullahü lî ve leküm" desin."

"La'net edici olmak, mü'mine yaraşmaz."

"Haya, imândandır."

"Kim bir müslüman kardeşinin aybını örterse, Allahü teâlâ da kıyâmet günü onun ayıplarını örter."

"Kim sabah namazını şartları ile beraber kılarsa, Allahü teâlânın korumasındadır."

"Yağmur ve dere suları ile sulanan yahut kökleri suyu bulan (mahsulât) da uşr (onda bir), âletlerle sulananlarda ise uşrun yarısı (yirmide biri) vardır."

¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾

1) Tehzîb-üt-tehzîb cild-3, sh. 346

2) Hilyet-ül-evliyâ cild-2, sh. 193, cild-1, sh. 49

3) El-A'lâm cild-3, sh. 71

4) Vefeyât-ül-a'yân cild-2, sh. 349

5) Tabakât-ı İbn-i Sa'd cild-5, sh. 195